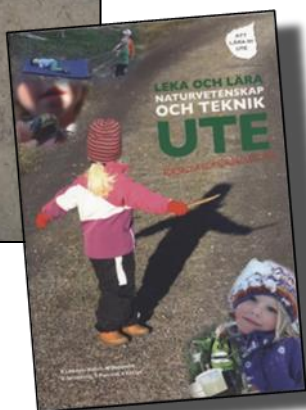

NYNÄSHAMNS NATURSKOLAS VERKSAMHETSBERÄTTELSE

2014

INLEDNING

Nynäshamns Naturskola startade sin verksamhet 1988 och lokalerna ligger ute på Sjöudden vid sjön Muskan i Ösmo. Naturskolan tar emot barn/elever från 4 års ålder upp till 16 år från hela Nynäshamns kommun. Naturskola är inte en plats utan ett arbetssätt som bygger på utomhusbaserat lärande. Skolklasserna har en naturskoledag per läsår. Då bedrivs det ett undersökande arbetssätt kring ett tema. Inför varje naturskoledag förbereds klassen av sin lärare, därpå sker efterarbete på hemskolan. Varje årskurs har sitt eget tema t.ex., småkryp i skogsbacken, sinnena, forntida tekniker, vinterekologi och inventering i Alhagens våtmark. *Genom att på ett tidigt stadium vara ute mycket i naturen grundläggs en känsla för naturen. Det i sin tur ger en grund att vilja vårda vår natur och förstå våra miljöproblem.*

Nynäshamns Naturskolas hus på Sjöudden i Ösmo i Nynäshamns kommun.

ANSTÄLLDA

Under året var Mats Wejdmark anställd 100 % som chef för Naturskolan. Robert Lättman-Masch har varit anställd 100 % som naturskolelärare.

Mats Wejdmark

Robert Lättman-Masch

Praktiserande

Under vårterminen och en bit in på höstterminen har Daniel Björling varit på Nynäshamns Naturskola via Nynäshamns kommuns projekt *Alla i arbete*. Han har bidragit till att Naturskolans grundskötsel, materialvård, vattentrappa på Segersängs förskola och röjningsarbete vid fjärilsstigen och ”Pettsons hage”. Under höstterminen har studenten My Östborg Lanne från Realgymnasiet på Liljeholmen praktiserat på tisdagar. Hon läser äventyrsturismprogrammet som bland annat inriktar sig på ledarskap.

KLASSER

Klasserna kommer till Naturskolan en gång per läsår. Antalet syns nedan.

Tid	Antal klasser/grupper	Antal elever/barn
Vårtermin 2014	34 st*	Ca 850*
Hösttermin 2014	58 st	Ca 1450
Totalt	92 st	Ca 2300

**Det låga antalet grupper denna vårtermin berodde på Naturskolans ekonomi. Bland andra togs alla grupper ur åk 3 bort från schemat. Tiden satsades bland annat på marknadsföring för att kunna sälja så många kurser utanför kommunen som möjligt.*

Följande teman gällde för de olika årskurserna under läsåret:

4-5 år	Småkryp på land
6-år	Ekorren
Åk 1	Småkryp i skogsbacken
Åk 2	Sinnena
Åk 3	Alla klasser i årskurs 3 inställda p.g.a. ovan nämnda orsak
Åk 4	Vinterekologi
Åk 5	Elden
Åk 6	Livet i Alhagens våtmark,
Åk 9	Kvävets väg genom en våtmark
Grundsär 1-6 + 7-9	Alla grupper inställda p.g.a. ovan nämnda orsak
Träningskolan	Alla grupper inställda p.g.a. ovan nämnda orsak

Årskurs 9 i Alhagens våtmark. Ett stort intresse finns i Haninge kommun för detta tema. Detta år kom alla 9:or från Tungelstaskolan till Alhagens våtmark.

KURSER

Följande kurser/föreläsningar/workshops har arrangerats av Nynäshamns Naturskola under året.

Vårtermin 2014			Hösttermin 2014		
Kurs	Kurslängd timmar	Antal deltagare	Kurs	Kurslängd timmar	Antal deltagare
Inspirationsträff 1, förskola, föreläsning, alla resultatenheter	6 x 1,5	180	Skogen som klassrum Dag 1, Engelska skolan	6	15
Workshop Utematte, matematikbiennalen Umeå	2 x 1	2 x 25	Naturvetenskap och teknik, förskola, inne + ute. Tumba	6	13
Workshop Teknik Uppsala	1	20	Föreläsning. Skolverket. NO och teknik. V. Bjurulf och C. Andersson	1,5	180
Föreläsning om utomhusbaserat lärande Finland	1	30	Naturvetenskap och teknik, utomhus Sveriges Naturskolor	6	24
NO och teknik, förskola, inomhus, Tungalsta	2	10	NO, teknik och HUT, förskola, utomhus Vaxholm	3	12
Naturvetenskap och teknik, förskola, utomhus alla resultatenheter	6 x 2	180	Skogen som klassrum Skola, Bromma	6	33
Gröna lärmiljöer, skola Viaskolan, WS utomhus	1,5	6	Naturvetenskap och teknik, förskola, utomhus Skarpnäck	3	14
Utematte, Segersängs fsk	2	23	Skogen som klassrum Dag 2, Engelska skolan	6	15
No och teknik ute Sunnerbyskolan o Kyrks.	2	18	Skogen som klassrum dag 1, Vårberg	6	17
Naturvandring, Moringen	1	12	Naturvetenskap och teknik, förskola, inne + ute. Karlstad	5	12
Naturvetenskap och teknik, förskola, utomhus NT-ombud Haninge	2	15	Naturvetenskap och teknik, förskola, utomhus Lysmasken	2,5	7
Naturvetenskap och teknik, förskola, utomhus Tungalsta	3	10	Naturvetenskap och teknik, förskola, utomhus Teknikens hus, Luleå	2	30
Grön Flagg inspirationsträff, förskola	2	15	Skogen som klassrum dag 2, Vårberg	6	17
			Naturvetenskap och teknik, förskola, inne Workshop Skolforum	0,5	40
			Naturvetenskap och teknik, Tungalstaskolan	3	12
Totalt	6,5 dagar	569 st	Totalt	10 dagar	441 st

Kommentar: 6 timmar är heldag. Heldagskurser ges kl 9-12 och kl 13-16 med lunch däremellan.

Bilder från Nynäshamns Naturskolas kurser 2014

Utesvenska för skolan i Bromma

Leka och lära NO och teknik ute för förskolan i Tumba.

Biologi med NT-ombuden i Nynäshamn

Leka och lära NO och teknik ute med naturskolelärare från olika delar av Sverige på Nynäshamns Naturskola.

NO och teknik ute i Uppsala.

Föreläsning med Veronica Bjurulf och Claes Andersson från Skolverket om NO och teknik för alla inom förskolan i Nynäshamn.

Leka och lära NO och teknik ute för alla anställda inom förskolan i Nynäshamns kommun.

Fysik med NT-ombuden i Nynäshamn.

UTVECKLING AV TEMAN, LÄROMEDEL OCH KURSER

Nynäshamns Naturskolas satsning på teknik och naturvetenskap i förskolan

Nynäshamns Naturskola har för avsikt att utbilda all personal i förskolan inom ämnena teknik och naturvetenskap. Anledningen är den nya tydligare beskrivningen i förskolans läroplan Lpfö 98 (rev 2010) av vad barnen ska lära sig inom dessa ämnen.

I överenskommelse med förskolecheferna kommer Nynäshamns Naturskola under perioden 2012 och 2016 att:

- ✓ Arrangera en **storföreläsning** i Nynäshamn med Hans Persson för all förskolepersonal oktober **2012**. Hans Perssons hemsida www.hanper.se.
- ✓ Hans Perssons två böcker **Teknigrytan och Russinhissen** köps in till alla avdelningar på förskolorna i Nynäshamns kommun. Alla avdelningarna kommer att ha boken veckan efter föreläsningen och kan omedelbart påbörja det pedagogiska arbetet, oktober **2012**.
- ✓ Hålla tvåtimmars praktiska **workshops** i teknik och naturvetenskap på alla kommunens förskolor, inomhus under kvällstid 2013.
- ✓ Vara **NT-utvecklare*** för förskolorna inom Nynäshamns kommun 2013-2016
- ✓ Möta förskolornas nätverk (**miljöombuden**), där Naturskolan redan nu är sammankallande och ansvarig. Under de årliga fem träffarna läggs särskilt fokus på naturvetenskap och teknik under 2012-2013.
- ✓ Skapa ett **NT-nätverk** (NT-ombuden) och vara sammankallande och ansvarig. Nätverket träffas under 3-5 träffar per termin läggs särskilt fokus på naturvetenskap och teknik under 2014-2016. Träffarna innebär utbildning, handledning och erfarenhetsutbyte.
- ✓ Boken **Teknik och matematik i förskola och förskoleklass** köps in till alla miljöombud och används som diskussionsunderlag under miljöombudsträffarna 2013 (typ studiecirkel).
- ✓ Genom samarbete med naturskolan i Lund och genom samarbete med intresserade förskolor inom Nynäshamns kommun, utveckla ett nytt läromedel för förskolan med titeln; **Leka och lära naturvetenskap och teknik ute**. 2012-2014.
- ✓ Hålla tvåtimmars praktiska **workshops** i teknik och naturvetenskap på alla kommunens förskolor, utomhus under kvällstid, med det nya läromedlet (ovan) som kurslitteratur (på samma sätt som tidigare med utematematik i förskolan och utesvenska i skolan) 2014. Dessa genomfördes under våren 2014 med sammanlagt 180 personer fördelat på sex tillfällen.
- ✓ Hålla entimmes **inspirationsträffar** ute på förskolorna med fokus på gårdarna och utemiljöernas betydelse för hälsa och lärande 2014-2016. Inspirationsträff 1 hölls under våren 2014 för sammanlagt 180 personer fördelat på sex tillfällen.

*Att Nynäshamns Naturskola är NT-utvecklare för förskolorna innebär att Naturskolan deltar på Skolverkets nationella och regionala utvecklingsträffar regelbundet. Det är ett avtalat mellan Barn- och utbildningsförvaltningen och Skolverket.

- **NT-träffar** för Nynäshamns kommuns förskolors NT-ombud arrangerades vid 8 tillfällen: 28/1, 19/2, 20/3, 23/4, 26/5, 18/9, 23/10, 18/11. Här ligger [dagordningarna](#).

✓ Ny bok 2014

Läromedlet – *Leka och lära naturvetenskap och teknik ute*

Under året fortsatte arbetet med ett nytt läromedel. Nynäshamns Naturskola skrev boken tillsammans med Naturskolan i Lund. Boken fick titeln Leka och lära naturvetenskap och teknik ute och har förskola och förskoleklass som målgrupp. Denna utomhuspedagogiska metodbok trycktes sommaren 2014.

- Under våren har aktiviteter fotograferats till boken.
- Aktiviteter har under våren testats av förskolor i Nynäshamn och i Lund.
- **Tack alla förskolor i Nynäshamns kommun** som på något sätt bidragit till denna bok. Ni har läst och tyckt till, provat övningar, och bidragit med foton. Boken har genom kompetensmiljonen köpts in till alla förskolors avdelningar i Nynäshamns kommun.

Övningar i bakfickan

En pocketbok med favoritövningar som inte kräver något material har skrivits av Upplandsstiftelsens Naturskola i samarbete med Falu och Nynäshamns Naturskola. Den släpptes 2013.

Utomhusmatematik, skolan

2005 kom boken "Att lära in matematik ute", den första i serien *Att lära in ute*. Fram till december 2011 hade boken sålts i över 30.000 ex (trettiotusen). Boken har även översatts och getts ut i Lettland under titeln "Matematika Mezā". Delar av boken finns också på ryska, estniska och finska. Boken kommer inte att tryckas igen nu när den nya boken kommit.

Under hösten 2010 inleddes arbetet med revidering av boken med anledning av de nya kursplanerna i Lgr 11. Under 2011 och 2012 reviderades boken av Nynäshamns Naturskola, Upplandsstiftelsens Naturskola och Falu Naturskola. Resultatet blev en ny bok med 100 nya övningar: *Att lära in matematik ute 2*. Den släpptes i augusti 2012. Naturskolan får böcker i royalty från förlaget vilket innebär att dessa böcker kan ingå som kurslitteratur vid försäljning av Naturskolans kurser.

Utomhusmatematik, förskolan

- 2007 kom boken "Leka och lära matematik ute". Nynäshamn Naturskola har skrivit boken tillsammans med Upplandsstiftelsens Naturskola, Falu Naturskola och två utomhuspedagoger från Uppsala resp Öland. Den har fram till december 2011 sålts i över 35.000 ex (trettiofemtusen). Boken har översatts och getts ut på danska och engelska.
- Arbetet med att översätta boken till japanska lades på is på grund av jordbävningsskatastrofen i Japan i mars 2011. Arbetet återtog under 2013-2014.

Utomhussvenska

Nynäshamns Naturskola har tillsammans med utomhuspedagoger från Älvkarleby, Uddevalla, Skärholmen, Södertälje och Lund skrivit boken "Att lära in svenska ute". Boken släpptes i oktober 2010. December 2013 har den sålt ca 4500 ex.

- Under året har alla skolor haft möjlighet att få två timmars utbildning där varje deltagare fått ett ex av boken. Detta gjordes som ett samarbete mellan Naturskolan och Barn- och utbildningsförvaltningen i Nynäshamns kommun.

Att lära in ute året runt

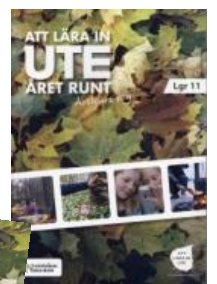
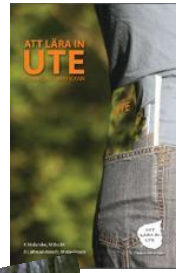
Nynäshamns Naturskolas egen bok "Att lära in ute året runt" som släpptes 2008 används nu som obligatoriskt läromedel inom olika kurser på flera lärarhögskolor i Sverige däribland Stockholms Universitet och högskolorna i Malmö, Halmstad, Umeå och Kalmar. Boken delades ut till samtliga lärare i Nynäshamns kommun när den släpptes 2008.

- Genom tidigare kontakter med **Ryssland** har arbetet med att översätta boken till ryska pågått under 2012-2014. I december 2014 trycktes den.

Outdoor Teaching

Förlaget som gör layout, trycker, lagrar och säljer böckerna heter Outdoor Teaching och ligger i Vimmerby. www.outdoorteaching.com

I december 2014 blev den ryska översättningen av Nynäshamns Naturskolas egen bok färdig. Eldsjälen Marilyn Barden som har arbetat med miljö- och fredsarbete i många år i Ryssland avslutar sitt arbete p.g.a. ålder. Som avslutning ville hon ge lärarna i St Petersburg boken *Att lära in ute året runt*. Genom Marilys insamling av pengar har förlaget kunna trycka 2000 ex och skänka till lärarna.

NATURSKOLAN INFORMERAR OM HÅLLBAR UTVECKLING

Varje elev som kommer till Nynäshamns Naturskola får en HUT-folder i form av ett vikt A4-papper att ta hem till sina föräldrar. Syftet med HUT-foldern är att informera föräldrarna om att deras barn har varit på naturskolan och att fotografier finns på Naturskolans hemsida. Då kan föräldrar och barn samtala om vad som hänt under dagen. Eleverna får på detta sätt en möjlighet att **reflektera** vilket är en mycket viktig del av lärandeprocessen. Även föräldrarna kan på detta sätt lära sig nya saker om det aktuella ämnet.

Varje HUT-folder innehåller ett tema, ett nytt för varje år, med information om en viktig miljöfråga eller annat som har med hållbar utveckling att göra. Fokus ligger på vad eleverna och deras föräldrar kan göra för att **bidra till en hållbar utveckling**. HUT-foldern trycks i 2500 ex och skrivs ut på Naturskolans skrivare. Om alla elever som får foldern, tar del av den genom att läsa den eller diskutera den med sina föräldrar och om alla föräldrar läser den innebär det att nästan **30% av Nynäshamns befolkning** får denna information.

Teman för HUT-foldrarna hittills:

- Om Nynäshamns Naturskola,
- Spara energi
- Miljömärkning
- Vatten och avlopp
- Mat
- Varför Naturskola?
- Grön Flagg
- Ekologiska fotavtryck
- Ekosystemtjänster

[Se HUT foldrar](#)

NÄTVERK

Naturskolan driver nätverk inom skola och förskola för att stimulera arbete för en hållbar utveckling inom kommunen. Skolan har 14 **miljögruppsrepresentanter** och förskolan har 23 **miljöombud**. Följande möten har ägt rum under året. På dessa möten får Naturskolan ut information om t.ex. utomhuspedagogik, gårdsutveckling, Grön Flagg, aktuell miljökunskap, litteratur och nya kurser. Deltagarna har möjlighet att delge varandra erfarenheter kring miljöarbete, gårdsprojekt och få stöd i olika frågor. Mötena äger rum på olika förskolor och skolor i kommunen. Varje träff inleds med rundvandring på gården och diskussion om utemiljön.

Vårtermin 2014		Hösttermin 2014	
Nätverk	Antal tillfällen	Nätverk	Antal tillfällen
Skolans miljögrupp	3 x 2,5 tim	Skolans miljögrupp	1 x 2 tim
Förskolans miljöombud	3 x 2 tim	Förskolans miljöombud	2 x 2 tim

På grund av lärarnas alltmer ansträngda situation på skolorna har under hösten 2014 skolans nätverk, miljögruppen lagts på is. Det allt glesare deltagandet på träffarna gjorde att nätverket förlorade en av de bärande idéerna, nämligen att det kollegiala lärandet och erfarenhetsutbytet mellan skolor.

NT-ombudens nätverk med en representant från varje förskola i Nynäshamns kommun startades januari 2014. Se mer om det på sidan 3 och 4.

GRÖN FLAGG

Naturskolan informerar och stimulerar skolor och förskolor att arbeta med Grön Flagg. Det är Håll Sverige Rent som administrerar och utmärker skolor och förskolor i hela landet. Naturskolan informerar på nätverksträffar, planeringsdager och personalkonferenser. Dessutom betalar Naturskolan anmälningsavgiften på 500 kr till Håll Sverige Rent för de skolor och förskolor som anmäler sig.

Grön Flagg är ett mini-miljöledningssystem där en miljögrupp bildas och bestämmer sig för tre mål som man vill arbeta för under minst ett halvår. Målen gäller sex olika teman; närmiljö, klimat och energi, vattenresurser, livsstil och hälsa, konsumtion och kretslopp. Efter godkänt arbete tilldelas skolan eller förskolan ett diplom och en flagga. Sen gäller det att sätta upp nya mål för att få behålla flaggan. Aktuell information om vilka som arbetar med Grön Flagg finns på www.hsr.se. Klicka på Grön Flagg och på "vi som är med".

- Under 2014 har 2 förskolor och 4 skolor varit anmälda som aktiva enligt Grön Flagg. **Vaktbergets förskola** blev godkänd i december. Enligt Nynäshamns lokala miljömål ska minst 50 % av skolorna/förskolorna vara certifierade enligt Grön flagg eller liknande innan 2015.
- En inspirationsträff hölls i april för förskolor som arbetar med Grön Flagg eller de som ligger i startgroparna.

Enligt Nynäshamns lokala miljömål ska minst 50 % av skolorna och förskolorna vara certifierade enligt Grön flagg eller liknande innan 2015.

PROJEKT OCH KAMPANJ

Förskolornas och skolornas utemiljöer – en bakgrund

Förskolegårdsprojektet startades 2001. Syftet var att utveckla förskolegårdarna inom Nynäshamns kommun så att de kan bidra till att barnen får nära naturupplevelser och ökad kunskap om ekologi, kretslopp, växter och djur. Vidare ska de fylla barnens behov av motorisk träning, lek, god hälsa, upptäckarglädje, kreativitet, lugn och ro. Initiativet till projektet togs av förskolornas miljöombud. Med tiden kom även skolornas gårdar med i projektet.

I Barn- och utbildningsnämndens **investeringsbudget** för 2003-2006 fanns skol- och förskolegårdsprojektet med som en post. Pengarna blev ett lyft för arbetet med gårdarna. Det började hända saker ute på förskolor och skolor. Under 2004 gjordes en dokumentation som beskriver vad som hände under projektets gång.

Det nya **skol/förskolegårdsprojektet** tog vid där det förra projektet avslutades. Projekttiden var 2004-2006. Målet med projektet var att alla förskolor och skolor inom Nynäshamns kommun skulle arbeta aktivt med att utveckla sina gårdar både kortsiktigt och på lång sikt.

SPRING

Under 2007 föddes det unika folkhälsoprojektet SPRING (Skugga Pedagogik Rörelse I Natur- och Gårdsmiljö) och påbörjades 2008 och avslutades 2011. Information finns på www.nynashamnsnaturskola.se/spring

Syftet med SPRING var att utforma utemiljöer vid förskolor och skolor som stimulerar till fysisk aktivitet, skyddar mot skadlig UV-strålning, ökar koncentrationsförmågan hos barnen och att använda utemiljöerna pedagogiskt.

Det långsiktiga målet med projektet var att det skulle integreras i ordinarie verksamhet i kommunen, att de aspekter som SPRING bygger på ska tas i beaktande då nya förskolor byggs och när underhåll av förskolegårdar och skolgårdar genomförs. Detta ska uppnås genom att projektet skapas inom ordinarie verksamhet med samverkan mellan kommunens förvaltningar.

SPRING-idéerna och kunskaperna från projektet lever vidare i allt Naturskolan gör som har med skolornas och förskolornas utemiljöer att göra.

Carolina Altin skrev ett examensarbete (15hp) i folkhälsovetenskap med rubriken *Uppgradering av förskolemiljöer i Nynäshamn. Utvärdering av en implementeringsprocess*. Under rubriken **Upgrading Preschool Environment in a Swedish Municipality: Evaluation of an Implementation Process** har nu artikeln också publicerats på ansedda [SAGE Journals](http://www.sagepub.com) med Mats Wejdmark och Robert Lättman-Masch som medförfattare. Tidskriften är indexerad i både Pubmed och i Web of Science vilket är en kvalitetsstämpel.

Klicka på dokumentet för att läsa.

Skogen som klassrum

År 2008 startade Naturskyddsföreningen projektet *Bevara barnens skogar* med det övergripande syftet att uppmärksamma värdet av att bevara och tillgängliggöra skogar för barn. Under 2009-2013 utvecklades projektet i och med att **Naturskyddsföreningen** tillsammans med **Naturskoleföreningen** fick statliga medel (främst via Svenskt Friluftsliv) för att genomföra projektet *Skogen som klassrum*. 2014 finansieras projektet av Marie Claire Cronstedts stiftelse. Cirka 40 fortbildningsdagar planerades under 2014 för 1000 pedagoger.

- Nynäshamns Naturskola deltog 2014 genom att hålla 6 **utbildningsdagar** i Stockholmstrakten

Konstnärsprojektet på Vanstaskolan

Under 2013 slutfördes Vanstaskolans konstnärsprojektet där Nynäshamns Naturskola varit projektledare och drivit projektet tillsammans med Statens Konstråd och designerduon Folkform. Projektet försenades och fördröjades en aning på grund av den stränga vintern. I april lades plattorna där konstverket skulle uppföras. Läs mer om projektet i skriften [Konsten att gestalta offentliga miljöer](#). Boken släpptes i slutet av projektet. **Sidorna 32-45 handlar om Vanstaskolan.**

Klicka på boken
för att läsa den!

Statens Konstråds
publikation över de olika
gestaltungsprojekten

BUN:s ordförande
Liselott Vahermägi
höll tal och klippte
bandet i juni 2013.

På Nynäshamns Naturskolas hemsida finns en
handledning som beskriver tips och idéer om hur
rörelseparken och konstverken kan användas
pedagogiskt, framför allt inom matematik.

Idrotthallens vägg ingick i
projektet. De geometriska
mönstren återkommer alltså på
konstverk, på hallvägg och på
asfalt.

Rörelsebanan på Svandammsskolan

2013 invigdes en rörelsebana på Svandammsskolan. Arbetet genomfördes i samarbete mellan Svandammsskolan, Naturskolan, landskapsarkitekt på MSF och fastighetstekniker med rådgivning innan av besiktningsman.

- Daniel monterade nytt rep till pendeln.
- Elever på skolan har skrivit ner olika aktiviteter som är möjliga att göra på de olika delarna av rörelsebanan. Några av dem beskrivs på Naturskolans hemsida. [Läs mer.](#)

Läs mer i artikeln om Vanstaskolans och Svandammsskolans rörelseparker på webbplatsen [Hållbar stad](#).

Rörelsebanan som uppfördes i
samarbete mellan Svandammsskolan,
fastighetstekniker, landskapsarkitekt
och Nynäshamns Naturskola.
Innehåller bland annat balansstockar,
hängklämbänk, klättervägg och
pendelrep.

Håll Nynäshamn Rent – v 17 – Nationella städveckan

Kampanjen genomfördes som ett samarbete mellan Parkavdelningen och Nynäshamns Naturskola.

I år var det 2995 barn och elever som hjälpte till att städa parker gångbanor och naturen runt alla förskolor och skolor vilket är ca 11 % av befolkningen i Nynäshamns kommun. De samlade in totalt 2898 kg skräp. Den skola som samlade in mest skräp i vikt räknat per elev var detta år Vanstaskolan.

Parkavdelningen lånade ut plockstavar till deltagarna, samlade in alla sopor som sorterats i tre fraktioner. Naturskolan höll i kontakterna med skolor och förskolor och distribuerade pedagogiskt material och lärarhandledningar. Mer om kampanjen finns på Naturskolans hemsida under projekt/kampanj. Se även håll Sverige Rent www.hsr.se/skrapplockardagar

Vanstaskolan i Ösmo samlade mest, 4,6 kg per elev. Elevrådet tog emot 3000 kr.

Earth Hour

Naturskolan skickade ut en kort inbjudan med tips om aktiviteter inför Earth Hour. Eleverna uppmanades att avge klimatlöften för varje finger på sina händer.

- Möte 16/1 med Nynäshamns kommuns miljöstrateg angående Earth Hour.
- Rektorsmöte angående Earth Hour 19/2.
- 29/3 visades en miljöteater för intresserade klasser i åk 8 och 9. Teatergruppen Sweet Dreams gav föreställningen *Svårigheten att förhandla med en blåval*.

Teatergruppen Sweet Dreams anlätade i samband med Earth Hour

Vecka för hållbar konsumtion v 48

Bakgrund: I över 20 år har vi pratat om källsortering och kompostering, d.v.s. hur vi ska ta hand om alla sopor. Det är oftast sopsortering som nämns när vi pratar om att vara miljövänlig. Idag har nog de flesta förstått att det finns en koppling mellan hur mycket vi konsumerar och hur mycket avfall som produceras och att produktionen, av det vi konsumerar, påverkar miljö och människor. Samtidigt pratar ekonomerna om köpkraft och att "få igång hjulen" genom konsumtion. Kan man konsumera utan att det bildas avfall? Genom denna kampanj vill vi lyfta miljöfrågan till att handla om konsumtion och livsstil.

Kampanjen är inspirerad av den köpfria dagen (Buy Nothing Day) med mottot "Handla genom att inte handla" som inrättades 1992 i Canada och som genomförs för att uppmärksamma att miljontals människor har en livskultur, som bygger på att shoppa nya saker.

- Möte 11/12 med juryn i Vecka för hållbar konsumtion (v 48). Vinnande klass i postertävlingen valdes ut.

2:a pris till Svandamsskolan (tv) och 3:e pris till Vika skola ovan

Under veckan genomfördes en postertävling där det vinnande bidraget belönades med 3000 kr. Vinnarna blev elever från klass 7b i Vanstaskolan.

Hagmarksprojektet

Syftet med projektet, som startade 1997, var att kombinera utomhuspedagogik med IT. Eleverna i Sunnerbyskolan som har jobbat med projektet har varit mellan 6 och 9 år. I projektet förenades IT, utomhuspedagogik och naturvård genom att studier och arbete gjordes i Torps hage (Axels hage) som är 12,5 ha stort. Den ursprungliga floran och faunan i hagmarken är hotad på grund av igenväxning på grund av att hävden upphörde när jordbruket moderniserades. Ett mål är att få tillbaka den ursprungliga hävdgynnade floran och faunan. Länsstyrelsen har tagit fram en skötselplan. Med hjälp från bland annat Landstingets miljövårdsfond och Nynäshamns kommuns miljövårdsfond samlades 98000 kr in i början av projektet. Pengarna användes till bland annat rökning och gärdesgårdsbygge. Nu används hagmarken som ett uteklassrum av Sunnerbyskolan.

Detta har hänt under året:

- Samarbetet med Svenska Naturskyddsföreningen fortsatte med bland annat rökning, fagning och ängsslåtter med lie in en mindre del av hagmarken.
- Daniel **röjde** runt staketen i hagmarken och ringbarkade aspar under våren.
- Naturskolan hade möte med markägaren och ett skogsbolag angående avverkning i området.

Fjärilsprojektet Vingar

- **Möten** 14/1, 20/2, 12/3, 3/4, 30/9 med Naturskyddsföreningens lokala avdelning och representanter från kommunen angående projektet Vingar i Stora Vika (fjärilsstigen).
- Naturskolan arbetade med stigens **barnskyltar** genom att skriva texter och ta fram fotografier. Utgångspunkt för arbetet var det som eleverna i klass 4-5 i Stora Vika skrivit och ritat. En firma gjorde sedan layout.
- Fem skolklasser hade **naturskoledagar på fjärilsstigen** under året. I dagen ingick bland annat hävning av fjärilar och andra småkryp och rökning av sly.
- Daniel **röjde** vid Fjärilsstigen 5/5.
- **Fjärilarnas helg** arrangerades 14-15/6. Naturskolan stod för hävning av småkryp för hela familjen under ena dagen.

Invigningen av nya fjärilsstigen i Stora Vika 14 juni 2014. Samling vid starten och insamling av småkryp.

Vingar är ett samarbetsprojekt mellan Nynäshamns Naturskyddsförening (projektägare), Nynäshamns kommun och Nynäshamns Naturskola. Projektet får stöd från Leader Uross (Utveckla Roslagen och Stockholms Skärgård) och kommer att pågå fram till september 2014.

I Vingar kombineras naturvård, miljöpedagogik och friluftsliv. Barn och ungdomar involveras för att tillsammans värna om Fjärilarnas Marker i Stora Vika och förbättra tillgängligheten i området. Projektet ska vara till nytta för både naturen, barnen och skapa ett attraktivt besöksmål i Stora Vika.

Nynäshamns Naturskyddsförening

**Nynäshamns
Naturskola**

Fågelmatartävling

Årets fågelmatartävling avslutades i mars. Backlura vann för andra året i rad och tilldelades en fågelbok med fågelsång i pris. Syftet med tävlingen är att mata fåglar för att de ska överleva vintern och samtidigt väcka ett intresse för fåglar hos barn och elever.

- **Fagerviks förskola** vann årets fågelmatartävling och fick en fågelbok med fågelsång. De fick också ett specialpris för bästa fågelmatarmackapär.

**Nynäshamns
Naturskola**

Naturskolans egen fågelmatning med besök av blåmesar och stjärtmesar.

INTERNATIONELLT

Kontakterna med Japan

I januari 2010 kom en inbjudan från Rikkyo University i Tokyo. Nynäshamns Naturskola bjöds, tillsammans med naturskolorna i Falun och Halmstad, in till en två veckors lång utbildningsresa 20 mars -3 april 2010. **Syftet med resan var att informera om naturskolornas arbetssätt som ett exempel på lärande för hållbar utveckling med särskilt fokus på biologisk mångfald.** Genom att bevara skolnära naturområden bevarar vi både pedagogiska resurser och biologisk mångfald för framtiden. En längre artikel och en utförlig rapport om resan till Japan finns på hemsidan www.nynashamnsnaturskola.se

- På grund av jordbävningsskatastrofen 2011 har kontakterna legat på is under 2012 och 2013. Nya kontakter har under året tagits med den översättaren som arbetar med **Leka och lära matematik ute till japanska**. Arbetet går framåt och beräknas vara klart under 2015.

Kontakterna med Ryssland

Under året kontaktade Marilyn Barden Nynäshamns Naturskola angående utbildning i samband med att **boken Att lära in ute året runt blivit översatt till ryska**. Det beslutades att en grupp skulle komma till Naturskolan 7-9 januari 2015 för utbildning.

HEMSIDAN

www.nynashamnsnaturskola.se

Under hela året har bilder från klassernas besök här på Naturskolan lagts ut på hemsidan under förutsättning att medgivande funnits från föräldrarna. Oftast har de redan samma kväll kunnat gå ut på nätet och sett vad deras barn gjort under dagen. **Den pedagogiska idén** med detta är att föräldrarna ska ställa frågor och locka barnen att berätta om dagen. Att berätta om och reflektera över upplevelser och upptäckter är ett sätt för en elev att få kunskaper.

På hemsidan finns dokument som inte alla ska få tag på, som är till för pedagoger inom Nynäshamns kommun. De är tillgängliga för dem som har fått koden dit. Här finns t.ex. en handledning om hur man kan arbeta med tema ekorren. Handledningen har arbetats fram under flera år och skyddas därför av lösenord.

Filmer finns utlagda på hemsidan; om böckerna, klassteman och filmen om Nynäshamns Naturskola.

Kopplat till hemsidan finns också sidan om SPRING-projektet. Klicka på ikonen (SPRING-logon) i vänsterspalten.

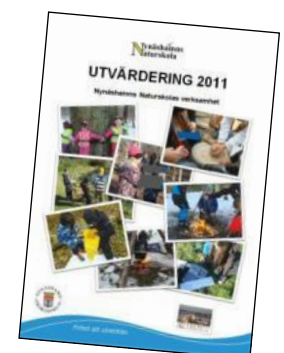

Filmer

På hemsidan finns de filmer som det lokala produktionsbolaget Prospericon har producerat. På www.nynashamnsnaturskola.se ligger filmerna om varje tema/program som klasserna har under sin skoltid när de besöker Nynäshamns Naturskola. Här finns också en 16 min lång informationsfilm om Nynäshamns Naturskola. Sedan tidigare ligger även de av Ljungbergsfonden finansierade filmerna om utomhuspedagogik och de böcker i serien "Att lära in ute" som beskrivs ovan. Filmen om boken "Att lära in svenska ute" som producerades under hösten 2010 finansierades av förlaget Outdoor Teaching. Filmerna om böckerna ligger på You Tube.

UTVÄRDERING AV VERKSAMHETEN

2011 gjordes den senaste stora utvärderingen av Naturskolans verksamhet. Utvärderingen finns på Nynäshamns Naturskolas hemsida under rubriken "Om Nynäshamns Naturskola". Utvärdering görs också muntligt med eleverna efter varje naturskoledag. Lärare och pedagoger har möjlighet att svara på frågor efter en dag på Naturskolan i enkätform antingen via Naturskolans hemsida eller i pappersform för de som önskar.

NYNÄSHAMNS NATURSKOLA I PRESSEN

Artikel i Nynäshamnsposten angående NT-satsningen i förskolan och den nya boken *Leka och lära naturvetenskap och teknik ute* som släpptes under sommaren.

FORTBILDNING, KONFERENSER OCH SEMINARIER

- Naturskolornas **regionträff** 4/6 hölls av Naturskolans i Botkyrka – Fältbussen. Temat för dagen var arkeologi och pedagogiska diskussioner.
- Naturskoleföreningens årliga **fortbildningsdagar** och årsmöte 9-11/4. Detta år arrangerades det av Luleå Naturskola i samarbete med Naturskoleföreningens styrelse.
- Nynäshamns Naturskola är **NT-utvecklare** i Nynäshamns kommun för förskolan och har deltagit på utbildningar inom Skolverkets NT-utvecklar-satsning följande datum: 29-30 januari, 20/2 (via Adobe Connect), 10/3 (via Adobe Connect), 11-12 mars, 14 maj, 8-9 september, 26 november.
- Nynäshamns Naturskola gick kursen **Att förundras i naturen** som Reggio Emilia Institutet ordnade 6-7 november. Hypoteser, upplevelser, ny teknik och skapande med olika uttrycksformer var en del av innehållet.
- Naturskolornas **regionträff** 10/11 ordnades av Miljöverkstaden i Haninge. Temat för träffen var; energiverkstad med återbruk.
- Värdegrundsbildning** för chefer på Utsikten 3/12.

Regionträff med Botkyrka fältbuss. Temat för dagen var arkeologi.

Nynäshamns Naturskola fanns med och höll workshop på det utomhuspedagogiska torget intill Outdoor Teachings, WWF och Håll Sverige Rents monter på Skolforum.

ÖVRIGT

Besök och studiebesök

- Studiebesök 18/2 av Ålands Naturskola som ville se hur Nynäshamns Naturskola arbetar med vinterekologi och hur verksamheten är ordnad.
- Familjecentralen (Öppna förskolan) i Ösmo var på besök på Naturskolan 23/5 och 15/10. Barnen visades runt bland de olika terrarierna och de grillade vid lägerelden utanför.
- Breddals förskola gick Naturskolans vilsestig 14/5.
- Den 22/5 hade 30 personer från SFI i Nynäshamn en dag med Naturskolan. De fick uppleva naturen med alla sinnen.
- En klass från Svandammskolan hade lägerskola 28-29/5 och en klass 28-29/8
- Barn- och utbildningsförvaltningens tjänstemän hade en dag 22/8 med guidning av Naturskolan på Fjärilsstigen i Stora Vika.
- Sollentuna Naturskola var på besök 22/9 i Alhagens våtmark för att se hur Nynäshamns Naturskola arbetar med kemi med åk 9.
- Den 28 september arrangerades Naturskolans dag. Syftet med dagen är att visa Naturskolans verksamhet för allmänheten. Ca 100 personer besökte Naturskolan. Besökarna fick gå väsenstig, naturskolestig, håva efter småkryp i skogsbacken och titta på de djur som finns inomhus. Möjligheter att grilla fanns för de som önskade. De tio första besökarna fick Naturskolans egen bok *Att lära in ute året runt*.
- Naturskolan ordnade rundtur i kommunen 22/10 för Emma Crowley, en av de personer som ingår i det nationella gårdsnätverket i Sverige, och Alexandra Harper som är en skolledare från Redlands, Australien. Breddals förskola och Pettsson hagen besöktes bl.a.

Naturskolans dag lockade många att komma för att uppleva aktiviteter ute och visning inne.

Skolledaren Alexandra Harper från Australien och skolgårdsutvecklaren Emma Crowley från Västerås på besök i Nynäshamn.

Lärare från Tungelstaskolan på kurs vid Nynäshamns Naturskola. Teknik i form av enkla maskiner var en del av innehållet.

Möten och övriga aktiviteter

- Nynäshamns Naturskola är representant för Naturskoleföreningen i Utenavet. Utenavet är ett nationellt nätverk för främjande av utomhusbaserat lärande. Utenavet har träffats 2/3 (telkonf), 7/4 (telkonf), 19/8, 27/8, 13/10, 9/12.
- Möte 24/1 mellan författarna till böckerna i Att lära in ute-serien och förlaget Outdoor Teaching på Solna Naturskola.
- 30/1 var Cecilia Boldemann, docent på Karolinska institutet på Sunnerbyskolan och informerade om Kidscape 2. Som är det projekt som startades efter Kidscape 1 där bland annat SPRING-projektet ingick. Sunnerbyskolan ingår i en forskningsstudie.
- Möte 13/2 och 24/9 med Fastighet angående utveckling av förskolornas utemiljöer och hur vi kan utveckla dem till att fungera bättre som lärmiljöer.
- Möten med förvaltningschefen angående Naturskolans verksamhet och ekonomi 17/2, 1/4, 7/5, 17/6.
- Möte 28/2 med det nationella gårdsnätverket Stockholm med representanter från Falun, Lund, Umeå, Västerås, Nynäshamn, Uppsala och Malmö och 11/9 i Lund.
- Telefonkonferens 14/3 med Finland angående eventuellt samarbete i EU-projekt.
- Möte 19/3 med planavdelningen på MSF angående ”gröna lärmiljöer” och hur man kan tänka kring lärmiljöer i planarbetet.
- Möte och föredrag på Gotland 25/3 angående naturskoleverksamhet. Planer finns att starta en naturskola på Gotland. Nynäshamns Naturskola bjöds in för att berätta hur det kan gå till.
- Möte 2/4 angående Rumba förskolas utemiljö.
- Möte 28/4 med gymnasieelever som gör arbete om kolets, kvävet och fosfors kretslopp.
- Möte 29/4, 17/6 med Folkhälsosamordaren angående ett eventuellt folkhälsoprojekt.
- Möte med förskolecheferna 7/5, 8/10, 17/12 bland annat angående Naturskolans NT-satsning och förskolornas utemiljöer.
- Möte 20/5 med Vanast skolans elevråd för att dela ut priset för deltagandet i v 17, nationella skräpplockarveckan.
- Möte 21/8 med en landskapsarkitekt på Fastighet angående den nya Grönstrukturplanen och 17/10 angående Boverkets nya allmänna råd om friytor.
- Möte 27/8 med kommunens skogsförvaltare angående de igenväxande omgivningarna runt Naturskolans hus.
- Möte 13/10 med Barn- och utbildningsnämnden ordförande angående Naturskolans ekonomi.
- Möte 29/10 med Bogfelts, som sköter kommunens belysning, på Segersängs förskola angående gårdens belysning.
- Möte 24/11 med förskolechefernas chef angående eventuellt folkhälsoprojekt.
- Möte 5/12 med förskolechefernas chef angående förskolornas utemiljöer.
- Möte 10/12 med nya folkhälsosamordnaren angående eventuellt folkhälsoprojekt.
- Möte 11/12 med projektledaren för projektet Hälsofrämjande skolutveckling för erfarenhetsutbyte.

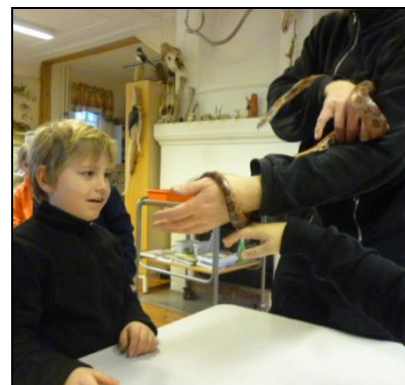

Skulptören Nigel Wells, Naturskolan, personal och föräldrar deltog och byggde en vattentrappa på Segersängs förskolas gård lördagen den 17 maj 2014

TERRARIEUTSTÄLLNING

Naturskolan har en **permanent terrarieutställning** och hyser ett antal olika djur i syfte att visa hur man pedagogiskt kan använda dessa för att resonera med elever vad olika djur kräver för att överleva och för att synliggöra ekologiska problem. Att sköta och odla djur har också ett stort värde för att utveckla den empatiska förmågan hos barn. Djuren har också en avdramatiserande effekt då många barn bär på en rädsla för till exempel ormar, spindlar och kackerlackor.

På Naturskolan finns ormar, ödlor, skalbaggar, dödsallekackerlackor, syrsor, vandrare pinnar, fågelspindel mm. De klasser, lärare eller förskolepersonal som vill komma på studiebesök får göra det och de som vill påbörja en odling får ta med sig djur från Naturskolan. Naturskolan har också skrivit ett eget **handledningshäfte** (ht 2000) för lärare och förskolepersonal.

*Skaggagamerna och den chilenska fågelspindeln har vant sig vid beröring och blir inte rädda när eleverna umgås med dem...
...och tanken med det är ju att eleverna ska vänja sig och inte bli rädda för djuren.*

När eleverna kommer in får de bekanta sig med några av djuren. Här är det ormen som blir klappad av elever i åk 2. Det är ett bra tillfälle att prata om ormens sinnen eftersom sinnena är dagens tema.

FASTIGHET OCH UTEMILJÖ

Husets **underhåll** sköts av fastighetsförvaltningen och övrig skötsel och städning görs av Naturskolan. Under sommarlovet, jullovet och sportlovet måste Naturskolans olika djur ges mat och vatten två gånger i veckan.

Arbetet med utemiljön fortsatte under året.

Huset hyrs på vardagkvällar och ett stort antal helger av Ösmo Scoutkår som har omfattande verksamhet i huset och i omgivningarna.

Nynäshamns Naturskola 2015-01-20

Mats Wejdmark och Robert Lättman-Masch

Postadress Nynäshamns kommun Naturskolan 149 81 Nynäshamn	Besöksadress Sjöudden Slutet på Storeksvägen 148 30 Ösmo	Fax 08 520 38590	Tel/Mobil Mats 08 520 73709 Robert 08 520 73708	E-post mats.wejdmark@naturskolan.pp.se robert.lattman@naturskolan.pp.se
Hemsida www.nynashamnsnaturskola.se				